

**Odpowiedź Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego na stanowisko Komisji
Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego dotyczące projektu ustawy regulującej postępowanie
wykonawcze w sprawach rodzinnych i opiekuńczych**

I. Ocena ogólna stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego

Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego docenia wnikliwość przedstawionych przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego uwag oraz ich znaczenie dla zapewnienia należytej jakości legislacyjnej projektowanej regulacji. Część uwag szczegółowych zasługuje na uwzględnienie albo na dalszą analizę w toku prac nad Projektem. KKPR nie podziela jednak zasadniczej konkluzji stanowiska KKPC, zgodnie z którą projekt nie powinien stać się przedmiotem dalszych prac legislacyjnych, a całość regulowanej w nim materii powinna zostać włączona do Kodeksu postępowania cywilnego.

Należy podkreślić, że stanowisko KKPC nie kwestionuje potrzeby przeprowadzenia reformy postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych. Komisja nie podważa również co do zasady merytorycznej trafności rozwiązań zaproponowanych w projekcie. Przeciwnie, KKPC przyznaje, że projekt zawiera wiele rozwiązań uzupełniających system prawny i potrzebnych z punktu widzenia jego prawidłowego funkcjonowania, a także nie neguje potrzeby zaprojektowania i uchwalenia nowych przepisów.

Zasadnicza różnica stanowisk obu komisji dotyczy zatem przede wszystkim wyboru techniki legislacyjnej, a więc odpowiedzi na pytanie, czy regulacja postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych powinna zostać zawarta w odrębnej ustawie, czy też włączona do Kodeksu postępowania cywilnego.

W ocenie KKPR rekomendacja całkowitego zaniechania dalszych prac nad Projektem pozostaje nieproporcjonalna do argumentów przedstawionych przez KKPC. W stanowisku KKPC połączono bowiem dwa odrębne poziomy oceny:

- 1) zastrzeżenia dotyczące systemowego umiejscowienia regulacji poza Kodeksem postępowania cywilnego;
- 2) uwagi odnoszące się do treści, terminologii i redakcji poszczególnych przepisów.

Uwagi szczegółowe nie pozostają jednak w bezpośrednim związku z wyborem miejsca regulacji. Każda ze wskazanych niejasności może zostać usunięta zarówno w przypadku pozostawienia regulacji w odrębnej ustawie, jak i w razie jej włączenia do Kodeksu

postępowania cywilnego. Uzasadniają one zatem kontynuowanie i dopracowanie prac legislacyjnych, nie zaś odrzucenie zasadniczej koncepcji projektu.

II. Aksjologiczne i funkcjonalne podstawy odrębnej regulacji

1. Szczególny charakter postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i opiekuńczych

Podstawowym założeniem projektu jest uznanie, że postępowanie wykonawcze w sprawach rodzinnych i opiekuńczych stanowi szczególny rodzaj postępowania, którego funkcje nie mogą być w pełni zrealizowane przy prostym zastosowaniu konstrukcji właściwych dla klasycznego postępowania rozpoznawczego. Celem tego postępowania nie jest już ustalenie treści praw i obowiązków uczestników, lecz doprowadzenie do rzeczywistego wykonania prawomocnego albo wykonalnego orzeczenia sądu. W sprawach rodzinnych wykonanie orzeczenia nie może być przy tym utożsamiane wyłącznie z zastosowaniem przymusu wobec osoby obowiązanej. Wymaga ono często długotrwałych, wielokierunkowych i skoordynowanych oddziaływań sądu, kuratora sądowego, jednostek pomocy społecznej, podmiotów wspierających rodzinę, Policji, placówek medycznych oraz innych organów i instytucji. Postępowanie to ma więc charakter: 1) ochronny; 2) interdyscyplinarny; 3) ukierunkowany na dobro dziecka; 4) wymagający ciągłości nadzoru sądu; 5) nastawiony nie tylko na przymus, lecz również na oddziaływania wspierające, korekcyjne i naprawcze. Tak określone funkcje postępowania uzasadniają stworzenie dla niego własnego, kompleksowego modelu proceduralnego.

2. Dobro dziecka jako centralna wartość regulacji

Odrębność projektowanego postępowania wynika także z konieczności przyznania pierwszeństwa dobru dziecka. Wykonanie orzeczenia w sprawie rodzinnej nie może być oceniane wyłącznie przez pryzmat formalnej skuteczności czynności procesowych. Konieczne jest uwzględnienie wpływu podejmowanych działań na bezpieczeństwo dziecka, jego więzi rodzinne, stan psychiczny, stabilność sytuacji życiowej oraz prawo do bycia wysłuchanym. Projektowany model powinien umożliwiać elastyczne dostosowanie środków wykonawczych do potrzeb konkretnego dziecka oraz do zmieniających się okoliczności sprawy. Osiągnięcie tego celu wymaga postępowania opartego na aktywnej roli sądu i współdziałaniu podmiotów posiadających kompetencje pozaprawne. Nie jest to zatem wyłącznie wykonawczy etap postępowania cywilnego, lecz odrębny obszar ochrony prawnej dziecka i rodziny.

3. Dostępność i komunikatywność prawa

Istotnym argumentem przemawiającym za odrębną ustawą jest także potrzeba zapewnienia dostępności regulacji dla jej rzeczywistych adresatów. Z przepisów dotyczących wykonania orzeczeń rodzinnych korzystają nie tylko sędziowie i zawodowi pełnomocnicy, lecz także kuratorzy sądowi, pracownicy socjalni, asystenci rodziny, funkcjonariusze Policji, pracownicy placówek opiekuńczych i medycznych, rodzice i opiekunowie. Umieszczenie podstawowych zasad postępowania w jednym, przejrzystym skonstruowanym akcie normatywnym ułatwia ustalenie kompetencji poszczególnych organów, kolejności czynności oraz praw i obowiązków uczestników. Odrębna ustawa może zatem lepiej realizować postulat pewności, przewidywalności i komunikatywności prawa niż dalsze rozbudowywanie Kodeksu o przepisy oznaczane kolejnymi indeksami i rozproszone w różnych jego częściach.

Co więcej, warto zwrócić uwagę, że rozwiązanie to znajduje zastosowanie w polskim systemie prawnym również w odniesieniu do innych obszarów prawa procesowego o charakterze wykonawczym, które jednak są jednocześnie osadzone w przepisach prawa materialnego o szczególnym charakterze, czego przykładami są ustawa z 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 614 ze zm.) oraz ustawa z 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (t.j. Dz. U. z 2026 r., poz. 533).

III. Umiejscowienie regulacji poza Kodeksem postępowania cywilnego

KKPC uznaje argument o potrzebie wyodrębnienia regulacji za nietrafny, jednak KKPR nie podziela tego poglądu. Samo istnienie odesłania subsydiarnego (pomijając dyskusję co do jego brzmienia) nie przeczy autonomii regulacji szczególnej. Relacja między przepisami szczególnymi a regulacją ogólną występuje powszechnie w systemie prawa i nie oznacza, że regulacja szczególna traci własny charakter. Podstawowym problemem obecnego stanu prawnego nie jest sam fakt stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, lecz brak własnego, wystarczająco kompletnego trzonu postępowania wykonawczego. Obowiązujący model wymaga korzystania z kaskadowego odesłania wynikającego z art. 13 § 2 k.p.c., a więc odpowiedniego stosowania najpierw przepisów o postępowaniu nieprocesowym, a następnie – w dalszym zakresie – przepisów o procesie. Prowadzi to do niepewności co do właściwego reżimu proceduralnego i wymaga każdorazowego dokonywania złożonych zabiegów interpretacyjnych. Projekt zmierza do usunięcia tej trudności przez ustanowienie własnej, kompleksowej regulacji, podczas gdy odesłanie do Kodeksu postępowania cywilnego ma mieć charakter subsydiarny i uzupełniający.

Jeżeli brzmienie projektowanego art. 1 ust. 4 wywołuje wątpliwości dotyczące kolejności stosowania poszczególnych regulacji kodeksowych, właściwym rozwiązaniem jest doprecyzowanie przepisu, w tym rozważenie wyraźnego wskazania pierwszeństwa odpowiedniego stosowania przepisów o postępowaniu nieprocesowym. Nie stanowi to jednak argumentu przemawiającego za rezygnacją z odrębnej ustawy. KKPR zgadza się, że spośród istniejących modeli kodeksowych postępowanie nieprocesowe jest bliższe charakterowi spraw rodzinnych niż proces. Nie oznacza to jednak, że przepisy o postępowaniu nieprocesowym w pełni odpowiadają potrzebom etapu wykonawczego. Postępowanie nieprocesowe pozostaje zasadniczo modelem rozpoznawczym. Jego celem jest ustalenie albo ukształtowanie sytuacji prawnej uczestników. Postępowanie wykonawcze służy natomiast urzeczywistnieniu obowiązków wynikających z wydanego już orzeczenia. Odmienne są zatem jego cel i funkcje, dynamika, środki oddziaływania (np. w zakresie okresowej kontroli sytuacji rodziny), zakres aktywności sądu (np. z racji możliwości modyfikowania środków wykonawczych w zależności od potrzeb dziecka) i rola kuratora sądowego.

Spostrzeżenie, że model nieprocesowy jest bardziej adekwatny niż proces, przemawia więc za wykorzystaniem niektórych jego konstrukcji jako regulacji subsydiarnej. Nie przesądza jednak, że całe postępowanie wykonawcze powinno zostać podporządkowane przepisom opracowanym przede wszystkim dla rozpoznawania spraw.

Powoływane przez KKPC przepisy art. 598¹⁵–598²² oraz art. 743 k.p.c. potwierdzają, że ustawodawca dostrzegał potrzebę wprowadzania szczególnych rozwiązań dotyczących wykonywania orzeczeń. Jednocześnie przepisy te pokazują, że dotychczasowy rozwój regulacji następował fragmentarycznie i interwencyjnie. Kolejne rozwiązania były wprowadzane do różnych części Kodeksu postępowania cywilnego bez stworzenia spójnego modelu postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych. Odrębna ustawa ma przewyciężyć ten stan przez uporządkowanie zasad ogólnych, kompetencji organów, środków wykonawczych i gwarancji procesowych. Również zgłaszany w doktrynie postulat utworzenia odrębnej jednostki redakcyjnej Kodeksu postępowania cywilnego poświęconej wykonaniu nieegzekucyjnemu potwierdza potrzebę systemowego uregulowania tej materii. Okoliczność, że postulat ten nie został zrealizowany przez wiele lat, przemawia za poszukiwaniem rozwiązania pozwalającego na rzeczywiste przeprowadzenie reformy, a nie za dalszym utrzymywaniem regulacji szątkowej.

W swoim stanowisku KKPC wskazuje, że projekt nie eliminuje całkowicie rozproszenia regulacji dotyczących kuratorów sądowych, pomocy społecznej oraz innych podmiotów współdziałających z sądem. Jednak KKPR podkreśla, że pełne umiejscowienie wszystkich

regulacji w jednym akcie prawnym nie jest możliwe. Przepisy dotyczące ustroju i zadań kuratorów sądowych, Policji, organów pomocy społecznej, pieczy zastępczej czy podmiotów leczniczych należą do różnych gałęzi prawa i muszą pozostać w ustawach regulujących funkcjonowanie tych instytucji.

Nie oznacza to jednak, że należy zrezygnować z możliwie szerokiego uporządkowania przepisów proceduralnych. Projekt tworzy centralny akt określający zasady współdziałania organów w ramach konkretnego postępowania, a jednocześnie przewiduje odpowiednie zmiany w ustawach powiązanych, w szczególności w ustawach dotyczących działania Policji, Żandarmerii Wojskowej, systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz kuratorów sądowych. Projekt ogranicza zatem istniejące rozproszenie, choć z natury rzeczy nie może go całkowicie usunąć.

KKPR podziela pogląd, że kodyfikacja jest istotną wartością porządkującą system prawa. Nie ma ona jednak charakteru bezwzględny i nie wyklucza tworzenia odrębnych regulacji proceduralnych, gdy przemawiają za tym funkcje oraz specyfika danej kategorii spraw. Polski system prawny zna rozbudowane procedury pozakodeksowe. Szczególnie istotnym przykładem jest postępowanie w sprawach nieletnich, obecnie uregulowane w ustawie z 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 163 ze zm.). Podobne cechy wykazuje postępowanie wykonawcze w sprawach rodzinnych i opiekuńczych. Uczestniczą w nim podmioty i instytucje, zaś jego celem nie jest jedynie zastosowanie środka procesowego, lecz doprowadzenie do wykonania orzeczenia w sposób chroniący dziecko i wspierający rodzinę. Odrębna ustawa nie powinna być w tym przypadku postrzegana jako nieuzasadniona dekodyfikacja, lecz jako dopuszczalna technika legislacyjna służąca kompleksowemu uregulowaniu materii o wyrażnie ochronnym i interdyscyplinarnym charakterze. Co więcej, wobec dyskusji nad potrzebą nowego Kodeksu postępowania cywilnego można również rozważać wprowadzenie tak kompleksowych rozwiązań do nowej ustawy procesowej. Jednak zważywszy na długotrwałość takich prac kodyfikacyjnych, nie można traktować takiego rozwiązania jako adekwatnego dla zachowania niezbędnych standardów ochrony dobra dziecka i rodziny.

IV. Uwagi szczegółowe rekomendowane do uwzględnienia

KKPR poddała analizie treść projektu będącego przedmiotem stanowiska KKPC, ponieważ projekt nie jest tożsamy z propozycją Komisji, gdyż był on przedmiotem prac legislacyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości, co skutkowało istotnymi zmianami w niektórych projektowanych przepisach postępowania wykonawczego.

1. Artykuł 2 ust. 2 – wykonalność orzeczeń zagranicznych

KKPR podziela zastrzeżenie dotyczące art. 2 ust. 2 projektu. Przepis wymaga usunięcia albo doprecyzowania w taki sposób, aby nie prowadził do pominięcia kontroli wykonalności orzeczenia zagranicznego, w tym kontroli zgodności jego wykonania z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Należy wyraźnie określić relację projektowanej regulacji do przepisów dotyczących uznawania i stwierdzania wykonalności orzeczeń sądów państw obcych, z uwzględnieniem prawa Unii Europejskiej, umów międzynarodowych oraz standardów wynikających z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Uwaga ta powinna zostać uwzględniona przez odpowiednią zmianę treści projektowanej ustawy.

2. Relacja art. 43–47 Projektu do art. 598¹⁵–598²² k.p.c.

KKPR uznaje za zasadne wyraźne rozgraniczenie obu reżimów. Postępowanie uregulowane w art. 598¹⁵–598²² k.p.c. ma charakter swoistego postępowania rozpoznawczego funkcjonalnie związanego z fazą wykonania orzeczenia. Jego podstawowym instrumentem jest oddziaływanie przymuszające, polegające na zagrożeniu nakazaniem zapłaty określonej sumy pieniężnej, a następnie na nakazaniu jej zapłaty. Rozdział 8 Projektu reguluje natomiast oddziaływania kuratorskie o charakterze wspierającym, diagnostycznym, kontrolnym i naprawczym. Mechanizmy te nie są konkurencyjne, lecz komplementarne.

W projekcie należy jednak zamieścić jednoznaczną klauzulę delimitacyjną, wskazującą zakres zastosowania obu regulacji, w szczególności: ich wzajemną relację, możliwość równoległego albo sekwencyjnego stosowania środków; zasady wymiany informacji pomiędzy sądem i kuratorem i wpływ zastosowania jednego środka na możliwość zastosowania drugiego. W dalszych pracach można również rozważyć przeniesienie regulacji art. 598¹⁵–598²² k.p.c. do projektowanej ustawy, jeżeli służyłoby to pełniejszej konsolidacji postępowania wykonawczego.

V. Ocena uwag dotyczących innych przepisów szczegółowych

KKPR uznaje za zasadne przeanalizowanie uwag szczegółowych przedstawionych przez KKPC. Żadna z nich nie przesądza jednak o konieczności rezygnacji z odrębnej ustawy.

1) art. 38 ust. 1 – niejawnosc posiedzenia

Przyjęcie niejawnosci posiedzenia jako zasady stanowi świadomy wybór aksjologiczny związany z ochroną prywatności i dobra dziecka. Charakter spraw rodzinnych, zakres

ujawnianych informacji oraz ryzyko wtórnego naruszenia dobra małoletniego uzasadniają ustanowienie regulacji szczególnej wobec art. 514 § 1 k.p.c. Projekt powinien jednocześnie zachować możliwość skierowania sprawy na posiedzenie jawne, jeżeli przemawiają za tym okoliczności konkretnego przypadku. Odstępstwo od ogólnej zasady nie wynika z niespójności projektu, lecz z jego funkcji ochronnej.

2) art. 14 ust. 1 – wszczęcie postępowania

Należy jednoznacznie przesądzić, czy postępowanie jest wszczynane z urzędu, czy na wniosek. Ze względu na zasadę oficjalności oraz charakter wykonywanych orzeczeń KKPR opowiada się za wskazaniem, że postępowanie wszczyna się z urzędu, z uwzględnieniem przypadków, w których informacja o potrzebie podjęcia czynności pochodzi od uczestnika albo właściwego organu. Kwestia ta wymaga doprecyzowania redakcyjnego, nie podważa natomiast konstrukcji projektu.

3) art. 16 ust. 4 – forma rozstrzygnięcia sądu

Terminologia dotycząca „zarządzenia sędziego” powinna zostać zweryfikowana i dostosowana do systematyki orzeczeń przyjętej w Kodeksie postępowania cywilnego, w szczególności do art. 354 k.p.c. Należy rozważyć zastąpienie tego określenia właściwą formą orzeczenia albo wyraźne wskazanie charakteru prawnego podejmowanej czynności. Jest to kwestia terminologiczna, która może zostać usunięta na dalszym etapie prac legislacyjnych.

4) odesłania do art. 216¹, art. 216² i art. 570¹ k.p.c.

Odesłania te mogą pełnić funkcję porządkującą i informacyjną, zwłaszcza dla adresatów niebędących profesjonalistami w zakresie postępowania cywilnego. Ich zamieszczenie może być traktowane jako zamierzona redundancja zwiększająca czytelność regulacji. Jednocześnie należy rozważyć, czy zachowanie wszystkich odesłań jest konieczne z punktu widzenia zasad techniki prawodawczej. Ewentualne ich usunięcie albo ograniczenie nie ma znaczenia dla zasadniczej oceny projektu.

5) właściwość sądów okręgowych

Zastrzeżenia dotyczące organizacyjnego przygotowania sądów okręgowych oraz przepływu informacji pomiędzy sądami i kuratorami należy uwzględnić przede wszystkim w ocenie skutków regulacji i w planie wdrożenia ustawy. Problemy te mogą zostać ograniczone przez takie rozwiązania jak właściwe przepisy przejściowe, dostosowanie systemów teleinformatycznych, określenie zasad przekazywania akt i informacji, szkolenia dla sędziów, kuratorów i pracowników sekretariatów czy zapewnienie właściwych zasobów kadrowych i organizacyjnych. Właściwość sądów okręgowych w określonych kategoriach spraw wynika z potrzeby koncentracji kompetencji i zapewnienia zgodności z regulacjami dotyczącymi

międzynarodowych spraw rodzinnych, w tym spraw objętych Konwencją haską z 1980 r. oraz związanych z postępowaniem zabezpieczającym. Zastrzeżenia wdrożeniowe nie przesądzają zatem o wadliwości rozwiązania legislacyjnego.

6) art. 52 ust. 3 – terminologia dotycząca posiedzenia zdalnego

Uwaga dotycząca posłużenia się określeniem „posiedzenie zdalne” jest trafna, bowiem wewnętrzne prace legislacyjne nad projektem zostały zainicjowane przed zmianami terminologicznymi, jakie zostały wprowadzone w zakresie posiedzeń z udziałem zdalnym. Tym samym terminologię projektu należy dostosować do aktualnego brzmienia Kodeksu postępowania cywilnego. KKPR rekomenduje uwzględnienie tej uwagi w toku dalszych prac redakcyjnych.

7) status dziecka w postępowaniu

KKPC w swoim stanowisku trafnie zwraca uwagę na potrzebę wyraźnego określenia statusu dziecka w postępowaniu wykonawczym. Obowiązujące przepisy nie rozstrzygają tej kwestii w sposób jednoznaczny, co prowadzi do rozbieżności w orzecznictwie i doktrynie. Projekt stwarza możliwość usunięcia tej niepewności. KKPR rekomenduje wyraźne wskazanie, że dziecko nie uzyskuje statusu uczestnika postępowania. Niezależnie od przyjętego rozwiązania powinny zostać jednoznacznie zagwarantowane: prawo dziecka do informacji, prawo do wysłuchania, prawo do ochrony prywatności, prawo do odpowiedniej reprezentacji w razie konfliktu interesów oraz dostosowanie sposobu prowadzenia czynności do wieku i dojrzałości dziecka.

VI. Wnioski

KKPR przyjmuje, że stanowisko KKPC zostało sformułowane z perspektywy organu rozwijającego alternatywną koncepcję umieszczenia postępowania wykonawczego w Kodeksie postępowania cywilnego. Okoliczność ta nie umniejsza merytorycznej wartości przedstawionych uwag. KKPR wskazuje jednak, że wybór pomiędzy regulacją kodeksową a odrębną ustawą nie jest rozstrzygnięciem wynikającym z jednej bezwzględnie obowiązującej zasady systemowej. Stanowi on wybór pomiędzy dwiema dopuszczalnymi technikami legislacyjnymi. W ocenie KKPR za odrębną ustawą przemawiają przede wszystkim:

- 1) ochronny i interdyscyplinarny charakter postępowania;
- 2) centralne znaczenie dobra dziecka;
- 3) funkcjonalna odrębność etapu wykonawczego;
- 4) potrzeba stworzenia własnego katalogu środków wykonawczych;

- 5) udział i konieczność współpracy licznych podmiotów niebędących organami procesowymi w klasycznym znaczeniu;
- 6) konieczność zapewnienia czytelności regulacji dla adresatów nieprofesjonalnych;
- 7) doświadczenia wynikające z funkcjonowania odrębnych ustaw dotyczących postępowań o charakterze ochronnym (w zakresie postępowania w sprawach nieletnich).

W świetle przedstawionych argumentów Komisja Kodyfikacyjna Prawa Rodzinnego:

- 1) podtrzymuje zasadnicze założenie Projektu, zgodnie z którym postępowanie wykonawcze w sprawach rodzinnych i opiekuńczych powinno zostać uregulowane w odrębnej, kompleksowej ustawie;
- 2) nie podziela rekomendacji zaniechania dalszych prac legislacyjnych, uznając ją za nieproporcjonalną do przedstawionych zastrzeżeń, które dotyczą przede wszystkim wyboru techniki legislacyjnej oraz możliwych do usunięcia niejasności redakcyjnych i systemowych;
- 3) podkreśla konieczność przygotowania odpowiednich rozwiązań wdrożeniowych odnośnie do projektowanej ustawy;
- 4) wyraża gotowość do dalszej współpracy z Komisją Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego w celu zapewnienia spójności projektowanej ustawy z Kodeksem postępowania cywilnego, prawem Unii Europejskiej i zobowiązaniami międzynarodowymi Rzeczypospolitej Polskiej.

Uwzględnienie wskazanych uwag nie podważa zasadniczej konstrukcji projektu. Przeciwnie, pozwoli na jej dopracowanie, zwiększenie przejrzystości regulacji i zapewnienie właściwej równowagi pomiędzy skutecznością wykonania orzeczeń, gwarancjami procesowymi uczestników oraz nadrzędną ochroną dobra dziecka.

Opracowali: Członkinie i Członkowie Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Rodzinnego pod kierunkiem dr hab. Kingi Flagi-Gieruszyńskiej, prof. Uniwersytetu Szczecińskiego.